

функцію – викриття людських вад. Основна мета героя за допомогою тих же шахрайств розкрити людську природу, показати, що світ переповнений лицемірства, ненависті, огидності. Оскар іронічно ставиться до оточуючих його людей, він постійно (спеціально чи мимовільно) викриває їхні вади, аморальні інстинкти. Його шахраювання – це спосіб життя, без нього неможливо вижити в сучасному світі. Герой не намагається щось виправдати чи когось звинуватити, він не вказує нам ідеальний спосіб життя, він своєю поведінкою реально відображає життя.

Література

1. Андреева Л.Г., Карельський А.В., Павлова Н.С. и др. Зарубежная литература XX века. – Москва: Высшая школа, 1996.
2. Затонкий Д.В. Модернизм и постмодернизм. Мысли об извечном коловращении изящных и неизящных искусств. – Харьков, 2000.
3. Продолжение следует... Речь по случаю присуждения Нобелевской премии, произнесенная 7 декабря 1999 года в Стокгольме // Г.Грасс. Мое столетие. – Харьков, 2001. – с. 318 – 333.

Гречуха Л.О.

Черкаський державний університет

ТВОРЧИСТЬ ВІЛЬЯМА БЕРРОУЗА В КОНТЕКСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Ім'я Вільяма Берроуза, відомого американського письменника-постмодерніста, твердо закріпилося в антології сучасної американської літератури, а його творча спадщина стала предметом численних досліджень у зарубіжному літературознавстві.

Вітчизняний читач із творчістю автора майже не знайомий. Пов'язане це передусім з тим, що його проза не співвідносилася з радянською ідеологією. В літературознавчих дослідженнях 60-90-х рр. минулого століття вітчизняні науковці пов'язували ім'я Берроуза з модерністською літературою, зокрема, із битництвом та "чорним гумором" [1; 2; 3; 5; 6; 7; 10].

Як зазначає Т.Л.Морозова, Вільям Берроуз належить до тих письменників, які вважають, що "суспільство всездозволеності", як і раніше, досить репресивне по відношенню до особистості [4, 293]. Персонажі письменника доводять до абсурду принцип "недовіри до себе", не визнаючи за суспільством ніяких прав на регламентацію поведінки своїх індивідуумів. Бунт, якому Берроуз назавжди залишився вірним, став для його персонажів змістом життя, їхньою релігією й професією. Літературознавець констатує, що в американській літературі письменник продовжує лінію Генрі

Міллера [4, 294]. Поряд з Генрі Міллером його вважають основоположником еротичної прози, до майстрів якої можна віднести і самого маркіза де Сада, якщо вдало його перекласти. Пафос творчості Берроуза, як і Генрі Міллера, – естатична радість звільнення спинного мозку з-під контролю головного. Морозова додає, що творчість Берроуза демонструє, як можуть бути перекинуті кращі гуманістичні принципи – свобода особистості, довіра до себе тощо.

Про деградацію свідомості та особистості в цілому у творчості Берроуза говорить і Т.Н.Денисова [9, 64]. Літературознавець акцентує увагу на тому, що автор неодноразово декларував свою високу мету – попередити людство про наростаючу загрозу наркоманії. У своїх романах 60-тих років він відтворив зруйновану “травичкою” психіку (“Джанкі”, “Голий сніданок”, “Машина пом’якшення”).

М.О.Мендельсон аналізує творчість Берроуза в контексті сучасної “літературної порнографії” поряд з іншим представником школи “чорного гумору” Джеймсом Донліві [10, 15]. Проте літературознавець вважає, що Берроуз у сюжетному плані значно перевершив свого колегу. При цьому письменник інколи не проти надати своїм творам видимої респектабельності.

Вслід за американськими критиками А.С.Мулярчик конструює наявність в американській літературі ХХ століття особливих “лезбійських” та “гомосексуальних” романтичних гілок, до митців якої критик поруч із Вільямсом, Відалом, Болдуїном, Капоте, Речі відносить і Берроуза [11, 73-74].

В.Ерліхман, аналізуючи причини розповсюдження та популяризації порнографії у літературі, не вважає Берроуза метром американської порнографічної літератури. Поряд із творчістю Г.Міллера автор відносить Берроуза до еротичної, а не порнографічної гілки [12].

Мову творів письменника М.О.Мендельсон вважає важкою для розуміння, навіть тоді, коли читач знайомий з жаргоном гомосексуалістів і наркоманів [10, 15]. З даним висновком М.О.Мендельсона погоджується і Д.Бавільський, стверджуючи, що книги автора можна використовувати в якості рвотного засобу [8, 219]. Аналізуючи роман “Оголений сніданок”, Бавільський констатує, що даний твір – “це трохи більше трьохсот сторінок відбірного безглуздя, галюцинацій наркомана, нічим не пов’язаних між собою марень”.

Не відкидаючи належності Вільяма Берроуза до битництва та “чорного гумору”, не можна, однак, називати ці тенденції ключовими у його творчості. Не правильно трактувати її і лише в контексті модернізму.

Варто зазначити, що вітчизняне літературознавство тільки

починає досліджувати творчу спадщину Вільяма Берроуза, оскільки вона не була ґрунтовно розглянута і визнається на сьогодні перспективним напрямом.

Література

1. Денисова Т.Н. Современный американский роман. Социально-критические традиции. – К.: Наукова думка, 1976. – 306 с.
2. Денисова Т.Н. Экзистенциализм и современный американский роман. – К.: Наукова думка, 1985.– 245 с.
3. Морозова Т.Л. Образ молодого американца в литературе США. – М.: Виша школа, 1969. – 94 с.
4. Морозова Т.Л. Спор о человеке в американской литературе. – М.: Наука, 1990. – 331 с.
5. Оленева В.И. Социальные мотивы в американской новеллистике. – К.: Наукова думка, 1978. – 208 с.
6. Покальчук Ю.В. Самотнє покоління. Молодь у сучасному романі США і теорія відчуження. – К.: Наукова думка, 1972. – 275 с.
7. Писатели США. Краткие творческие биографии / Под ред. Я.Засурского, Г.Злобина, Ю.Ковалева. – М.: Радуга, 1990. – 624 с.
8. Бавильский Д. Рвотный порошок // Знамя. – 1995. – №12. – С.218-221.
9. Денисова Т. Від конформізму до постмодернізму // Вікно в світ. – 1999. – №5(8). – С.59-70.
10. Мендельсон М. Черный юмор, или в плену хаоса // Литературная газета. – 1977. – №47. – С.15.
11. Мулярчик А.С. Американский роман: ответы на вызовы XX века / США – экономика, политика, идеология. – 1996. – №1. – С.65-74.
12. Эрлихман В. Тоска по невинности // Парадокс. – 2000. – №5 (декабрь).
13. Черниченко Л.Л. Школа “черного юмора” и американский модернизм. Автореф. дис. на соискание уч. степени к.ф.н. – М., 1979. – 20с.

Денисова Ю.І.

Тернопільський державний педагогічний університет

КОНЦЕПЦІЯ ГЕРОЇЧНОГО В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ 60-Х РР. XX СТ.

Проблема героїчної особистості, яку Ніцше вважав однією з найкардинальніших у літературі, переживає на тлі руйнації та занепаду тоталітарних систем певну девальвацію. Характерною є формула Брехта: “Нещасна та країна, яка має потребу в героях”. Відчуття штучності і фальші героїзації, що будується на офіціозі, характерне і для англійського суспільства: досить пригадати пафос творів Олдінгтона, зокрема “Смерть героя”. Починаючи з